

บทที่ 7

การเปลี่ยนแปลง บัญชีและข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในบทนี้ขอนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับ ผลวิเคราะห์การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลเขารวกกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนบัญชี และข้อคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประมวลจากผลการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับ คณะกรรมการ สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน และนักวิจัยท้องถิ่น ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเสริมสร้างศักยภาพและการกำหนดแนวทางการพัฒนาสวัสดิการเขารวก อ.ลำสนธิ จ.ลพบุรีวันที่ 30-31 กรกฎาคม 2552 ณ ห้องประชุมบ้านดิน ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ รวมทั้งการประชุมร่วมกัน ระหว่างนักวิจัย มสช. นักวิจัยชาวบ้าน และกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก เพื่อทบทวน และสรุปผลการวิจัยเบื้องต้น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมาประกอบการสนทนา และอภิปรายร่วมกัน เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2552 ดังรายละเอียดดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง นี้ แบ่งเนื้อหาในการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ซึ่งได้จากผลการสอบถามรายบุคคล และส่วนที่สองการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่มย่อยกับคณะกรรมการและ สมาชิก ดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก

ในส่วนนี้นำเสนอผลการสอบถามเพื่อประเมินโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่าย สวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสอบถามคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก รวมทั้งสิ้น 110 ราย โดยใช้แบบสอบถามรายบุคคล ทำการเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถาม 1 ครั้ง เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อนและหลังดำเนินการ ตามแผนการพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ตารางที่ 7.1 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (110 คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	59	53.6
ชาย	51	46.4
สถานภาพ		
โสด	18	16.4
สมรส	74	67.3
หม้าย	18	16.4
อายุ		
11 - 20 ปี	7	6.4
21 - 30 ปี	14	12.7
31 - 40 ปี	24	21.8
41 - 50 ปี	24	21.8
51 - 60 ปี	18	16.4
61 - 70 ปี	18	16.4
71 - 80 ปี	5	4.5
อายุเฉลี่ย 44.7 ปี		
ศาสนา		
พุทธ	109	99.1
คริสต์	1	0.9
จบการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	50	45.5
ประถมศึกษาปีที่ 6	23	20.9
มัธยมศึกษาปีที่ 3	14	12.7
มัธยมศึกษาปีที่ 6	12	10.9
ปวช.	2	1.8
ปวส.	1	0.9
ปริญญาตรี	0	0.0
อื่นๆ	8	7.3

ตารางที่ 7.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (110 คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	17	15.5
ทำไร่	69	62.7
ทำสวน	2	1.8
รับจ้าง	11	10.0
อื่นๆ	11	10.0
อาชีพเสริม		
ทำนา	10	9.1
ทำสวน	10	9.1
ทำไร่	12	10.9
รับจ้าง	47	42.7
อื่นๆ	15	13.6

จากตารางที่ 7.1 พบว่าสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกเป็นเพศหญิงและเพศชายเกือบเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 53.6 และ 46.4 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.3 สมรสแล้ว มีที่ยังโสดและเป็นหม้ายเท่าๆ กัน คือ ร้อยละ 16.4 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-50 ปี โดยอายุเฉลี่ยคือ 44.7 ปี เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 99.1 นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยจบ ป.4 ร้อยละ 45.5 และ จบ ป.6 ร้อยละ 20.9 และส่วนใหญ่ร้อยละ 62.7 ประกอบอาชีพหลักคือ ทำไร่ และมีอาชีพเสริมคือ รับจ้าง ร้อยละ 42.7

ตารางที่ 7.2 การได้รับสวัสดิการชุมชนของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก

การได้รับสวัสดิการชุมชน	จำนวน(110 คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	89	80.9
เคย สวัสดิการที่ได้รับ	21	19.1
เกิด	3	2.7
ทุนการศึกษา	1	0.9
เจ็บป่วย	16	14.4
เสียชีวิต	1	0.9

ตารางที่ 7.2 (ต่อ)

การได้รับสวัสดิการชุมชน	จำนวน(110 คน)	ร้อยละ
จำนวนเงินที่ได้รับ		
200 บาท	1	0.9
300 บาท	3	2.7
400 บาท	2	1.8
500 บาท	2	1.8
600 บาท	1	0.9
800 บาท	2	1.8
900 บาท	1	0.9
1,000 บาท	5	4.5
1,200 บาท	2	1.8
1,400 บาท	1	0.9
1,500 บาท	1	0.9

จากตารางที่ 7.2 พบว่าสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.9 ไม่เคยได้รับสวัสดิการชุมชน แต่มีบางส่วนคือร้อยละ 19.1 ที่เคยรับ โดยรับเมื่อยามเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาคือเมื่อสมาชิกคลอดบุตร (เกิด) สำหรับจำนวนเงินที่ได้รับค่อนข้างหลากหลายตั้งแต่ 200 บาท จนถึง 1,500 บาท และมีที่รับมากที่สุดคือ 1,000 บาท รองลงมาคือ 300 บาท

ตารางที่ 7.3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกเกี่ยวกับการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนก่อนและหลังดำเนินการวิจัย

ประเด็นการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชน	ร้อยละความพึงพอใจและพึงพอใจอย่างยิ่ง	
	ก่อนดำเนินการวิจัย	หลังดำเนินการวิจัย
1. ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน		
ความเหมาะสมของกฎระเบียบการจัดสวัสดิการชุมชน	69.2	88.4
ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกองทุน	71.8	88.6
ความซื่อสัตย์โปร่งใสของคณะกรรมการบริหาร	79.4	91.8
ความเหมาะสมของการจ่ายเงินสวัสดิการชุมชน	74.4	89.4
ความสะดวกในการได้รับบริการสวัสดิการชุมชน	78.4	90.2

ตารางที่ 7.3 (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชน	ร้อยละความพึงพอใจและพึงพอใจอย่างยิ่ง	
	ก่อนดำเนินการวิจัย	หลังดำเนินการวิจัย
ความเหมาะสมของจำนวนหุ้นที่สมาชิกจ่าย	73.4	89.0
ความเหมาะสมในการระดมทุนของกองทุน	70.4	88.2
ความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน	67.2	86.8
ความสามัคคีของสมาชิก	74.0	89.6
การมีส่วนร่วมของสมาชิกสวัสดิการชุมชน	70.4	89.0
2.ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสวัสดิการชุมชน		
ด้านการเกิด	73.6	87.6
ด้านการเจ็บป่วย	76.4	90.2
ด้านการเสียชีวิต	74.2	89.2
ด้านทุนการศึกษา	69.8	84.8
3.ด้านอื่นๆ		
การเป็นสมาชิกสวัสดิการชุมชนทำให้มีความมั่นคงในชีวิต	73.8	88.2
ความเชื่อมั่นต่อกองทุนสวัสดิการชุมชน	76.2	90.4
ความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดสวัสดิการชุมชนที่ผ่านมา	76.2	90.8

ก่อนดำเนินการวิจัย จาก ตารางที่ 7.3 พบว่าสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกมีความพึงพอใจและพึงพอใจอย่างยิ่งกับการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชน ดังนี้

1. ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 79.4 มีความพึงพอใจและพึงพอใจอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความซื่อสัตย์โปร่งใสของคณะกรรมการบริหารมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 78.4 คือเรื่องความสะดวกในการได้รับบริการสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 74.4 ในเรื่องความเหมาะสมของการจ่ายเงินสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 73.4 เรื่องความเหมาะสมของจำนวนหุ้นที่สมาชิกจ่าย และร้อยละ 71.8 เกี่ยวกับความสามารถของคณะกรรมการบริหารกองทุน เรียงตามลำดับ ส่วนประเด็นที่สมาชิกจำนวนหนึ่งพึงพอใจน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ คือเรื่องความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน รองลงมาคือความเหมาะสมของกฎระเบียบการจัดสวัสดิการชุมชน

2. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสวัสดิการชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 76.4 มีความพึงพอใจและพึงพอใจอย่างยิ่งกับการได้รับประโยชน์ในด้านการเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 74.2 คือด้านการเสียชีวิต และร้อยละ 73.6 ด้านการเกิด ส่วนด้านทุนการศึกษามีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือร้อยละ 69.8

3. ด้านอื่นๆ สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.2 มีความเชื่อมั่นต่อกองทุนสวัสดิการชุมชน และมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดสวัสดิการชุมชนที่ผ่านมา และร้อยละ 73.8 มีความพึงพอใจ/พึงพอใจอย่างยิ่งกับการเป็นสมาชิกสวัสดิการชุมชนทำให้มีความมั่นคงในชีวิต

หลังดำเนินการวิจัย พบว่าสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกส่วนใหญ่ พึงพอใจ/พึงพอใจอย่างยิ่งกับการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนเพิ่มมากขึ้นในทุกประเด็นถึงร้อยละ 80-90 ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการจัดสวัสดิการชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 91.8 พึงพอใจกับประเด็นเรื่องความซื่อสัตย์โปร่งใสของคณะกรรมการบริหารมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 90.20 คือเรื่องความสะดวกในการได้รับบริการสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 89.6 ความสามัคคีของสมาชิก ร้อยละ 89.4 เกี่ยวกับความเหมาะสมของการจ่ายเงินสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 89.0 ในประเด็นความเหมาะสมของจำนวนหุ้นที่สมาชิกจ่าย ร้อยละ 89.0 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 88.6 ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกองทุน ร้อยละ 88.4 ความเหมาะสมของกฎระเบียบการจัดสวัสดิการชุมชน ร้อยละ 88.2 ความเหมาะสมในการระดมทุนของกองทุน และร้อยละ 86.8 เกี่ยวกับความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตามลำดับ

2. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสวัสดิการชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 ยังคงพึงพอใจ/พึงพอใจอย่างยิ่งกับการได้รับประโยชน์ในด้านการเจ็บป่วยมากที่สุด รองลงมาคือร้อยละ 89.2 ด้านการเสียชีวิต และร้อยละ 87.6 ด้านการเกิด และร้อยละ 84.8 ด้านทุนการศึกษา

3. ด้านอื่นๆ สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 90.8 ยังคงพึงพอใจ/พึงพอใจอย่างยิ่งต่อการจัดสวัสดิการชุมชน โดยรวมที่ผ่านมา รองลงมาคือร้อยละ 90.4 มีความเชื่อมั่นต่อกองทุนสวัสดิการชุมชน และร้อยละ 88.2 เกี่ยวกับการเป็นสมาชิกสวัสดิการชุมชนทำให้มีความมั่นคงในชีวิต

1.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัย

สำหรับรายละเอียดของผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยจากการจัดเวทีสรุปบทเรียนและการระดมสมองผู้เกี่ยวข้องซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ สรุปได้ ดังนี้

1.2.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกรรมการและสมาชิกกองทุน ได้แก่

1) มีความรู้ความเข้าใจกองทุนเพิ่มขึ้นดังจะเห็นได้จากการที่คนในชุมชนได้เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนเพิ่มขึ้นในทุกชุมชน

2) ได้แนวความคิดในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์กองทุนฯ

3) ได้เครื่องมือ คือ แผ่นพับที่กรรมการและนักวิจัยมีส่วนร่วมในการผลิตมาช่วยในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้เข้าใจมากขึ้น เพราะได้ทบทวนความเป็นมา หลักการ และระเบียบ

- 4) ได้รับบริการที่ดีขึ้นจากกองทุนฯ เช่น การประชาสัมพันธ์ การรับสมัคร การติดต่อขอเป็นสมาชิกสวัสดิการ
- 5) ได้เสริมสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกและขยายผู้คนในชุมชน
- 6) ได้เสริมสร้างความสามัคคีให้กับกรรมการและสมาชิก เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม
- 7) มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันระหว่างสมาชิกกับกรรมการมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา ความต้องการ และระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไข พัฒนากองทุนฯ ร่วมกัน
- 8) มีการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนคนรุ่นใหม่มาร่วมกันทำงานสวัสดิการชุมชนต่อไป

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ได้แก่

- 1) ได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการประสานงานและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ มากขึ้น ได้แก่ ในด้านความรู้ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาระบบบริหารจัดการและพัฒนาคนทำงาน
- 2) มีฐานข้อมูลสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ที่รวบรวมไว้เป็นระบบ และมีการร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากองทุน
- 3) มีข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการในชุมชนในตำบลชัดเจนพร้อมเผยแพร่ในรูปแบบหลากหลาย ได้แก่ แผ่นพับ เอกสาร ฐานข้อมูล แผ่นป้ายต่างๆ เป็นต้น
- 4) ได้ทบทวนร่วมกัน ทำให้มีความเข้าใจร่วมกันในเรื่อง
  - ระเบียบกองทุน และการทำงานที่ผ่านมาของกองทุน
  - สาเหตุต่างๆ ที่ชาวบ้านไม่มั่นใจในกองทุนฯ เช่น การล้มของกองทุนชุมชนระดับอำเภอ หรือการเข้าใจว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนเหมือนกับการทำประกันชีวิต
  - สาเหตุที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก เพราะชาวบ้านมองกองทุนเป็นกองทุนสำหรับผู้สูงอายุ
- 5) ได้แนวทางพัฒนากองทุนฯ ที่เกิดจากการระดมความคิดร่วมกันของกรรมการและสมาชิก
- 6) มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทั่วไปทั้งในตำบลเขารวกและใกล้เคียงให้รู้จักกองทุนฯมากขึ้น เช่น ระหว่างเก็บข้อมูลและทำกิจกรรมประชุม สัมมนาต่างๆ
- 7) มีระเบียบข้อบังคับเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนขึ้น
- 8) ได้พัฒนากองทุนเข้มแข็งขึ้น เพราะมีการจัดการบริหารที่ดีขึ้น เช่น มีฐานข้อมูลสวัสดิการชุมชนเขารวก

9) สร้างความมั่นใจในการดำเนินงานกองทุนฯ มากขึ้น เพราะกลุ่มเริ่มมีการบริหารจัดการชัดเจนเป็นรูปธรรม และเป็นที่เข้าใจและยอมรับจากสมาชิกมากขึ้น

10) มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น โดยนักวิจัยชาวบ้านสะท้อนว่า การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาชิกเพิ่มขึ้น เช่น จากการประชาสัมพันธ์ระหว่างลงพื้นที่สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลสวัสดิการชุมชนของนักวิจัยชาวบ้าน จากการร่วมประชาสัมพันธ์และได้รับแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ที่กล่าวไว้ข้างต้น รวมทั้งความเข้าใจในหลักการและแนวคิดของสมาชิกกองทุนฯ ที่มีมากขึ้น ทำให้หลายคนจากเดิมที่สมัครเป็นสมาชิกให้กับพ่อแม่ที่สูงอายุ ก็มีการสมัครให้ตัวเองและลูกๆ ในครอบครัว โดยพบว่า จากปี 2550 มีสมาชิก 240 คน สมัครเพิ่ม 61 คน รวมเป็น 289 คน ในปี 2551 และในปี 2552 สมัครเพิ่ม 98 คน รวมเป็น 387 คนในปัจจุบัน

11) เกิดการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในตำบลเขารวกว่า การดูแลด้านสวัสดิการชุมชนเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล นำมาสู่ความคาดหวังต่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเขารวกในวาระใหม่ว่า จะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในเกี่ยวกับการสนับสนุนกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก

12) เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอ เช่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก กับผู้นำองค์กรชุมชนในตำบลเขารวก ตำบลลำสนธิ ตำบลหนองรี ตำบลเขาน้อย ตำบลกุดตาเพชร และตำบลทรัพย์สมบูรณ์

1.2.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักวิจัยชาวบ้าน (ประกอบด้วยสมาชิกกองทุน

สวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการกลุ่มกองทุนที่มีการจัดสวัสดิการให้กับคนในชุมชนที่เข้าร่วมเป็นแกนหลักในการวิจัยของกลุ่ม) ได้แก่

1) มีความรู้ความเข้าใจกองทุนเพิ่มขึ้นจากการที่นักวิจัยหรือแกนนำหลักสามารถอธิบายชี้แจงให้คนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน

2) ได้เรียนรู้ด้านการเก็บข้อมูล และการใช้ประโยชน์ของข้อมูลที่นักวิจัยท้องถิ่นได้ดำเนินการด้วยตนเองในทุกขั้นตอน

3) มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูล

4) ได้เรียนรู้ในการถอดบทเรียน จากการศึกษาดูงานและดำเนินงานวิจัยร่วมกัน

5) ได้ระดมความคิดร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนากองทุนฯ อย่างมีสติปัญญา และความรอบคอบมากขึ้น

6) ได้รู้จักกับกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น

- 7) ได้รู้จักกลุ่ม องค์กรนอกชุมชนและหน่วยงาน องค์กรต่างๆ มากขึ้น
- 8) ได้รับความเชื่อถือมากขึ้นเพราะได้เป็นนักวิจัยชุมชนของ สสว.8 และ มสธ. เมื่อพูดแล้วมีคนเชื่อ ทั้งที่แต่เดิมเคยบอกเล่าเรื่องราวกองทุนสวัสดิการชุมชนให้คนในชุมชนฟัง แต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนัก
- 9) มีความมั่นใจมากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น
- 10) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น
- 11) ได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม

2.1.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชน ได้แก่

- 1) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและคนนอกชุมชน
- 2) มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ โดยคนในชุมชนมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือกัน โคนเฉพาะยามยากลำบากมากขึ้น โดยสังเกตเห็นได้จากที่มีการสอบถามให้ความสนใจกับการทำกิจกรรมช่วยเหลือกัน มีการร่วมบริจาคเงินสมทบเข้ากองทุนฯ มากขึ้น
- 3) เป็นตัวอย่างด้านการจัดสวัสดิการชุมชนระดับตำบลให้ชุมชน ตำบลใกล้เคียงในด้านกองทุนสวัสดิการชุมชน
- 4) เกิดการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น จากเดิมที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เริ่มเป็นเยาวชนหรือทั้งครอบครัวมาช่วยเหลือกันเป็นสมาชิกกองทุนฯ
- 5) ได้เรียนรู้การทำหน้าที่และการใช้สิทธิตามข้อตกลงร่วมกัน (มีหน้าที่สมทบร่วมออมและการใช้สิทธิเบิกจ่ายตามกติกาที่ตั้งไว้)

ทั้งนี้จากผลการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปถึงการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้ ดังภาพที่ 7.1

ภาพที่ 7.1 สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกันระหว่าง นักวิจัยชาวบ้าน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกที่ผ่านมากับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าหลายประเด็นเป็นสิ่งที่กองทุนสวัสดิการฯ ได้ดำเนินงานมาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และบางประเด็นที่การดำเนินการพัฒนาในโครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนในการสนับสนุนหรือเอื้อให้กองทุนฯ สามารถดำเนินตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นอยู่ก่อนดำเนินการวิจัย

1) ด้านความพอประมาณ

- (1) รู้จักจัดสวัสดิการตามศักยภาพของกองทุนฯ และสมาชิก เช่น ระเบียบการจ่ายสวัสดิการไม่น้อยไม่มากเกินไป ไม่เกินฐานของกองทุนที่มี
- (2) ยึดหลักในการดำรงชีวิตอย่างพอดี ให้รู้จักประหยัด เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ
- (3) ส่งเสริมให้รู้จักและจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อกำหนดค่าใช้จ่ายในครอบครัวด้วยความพอประมาณ

2) ความมีเหตุมีผล

- (1) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักเก็บออมมีเหตุมีผลในการใช้จ่ายอย่างประหยัด และบริจาคกองทุนฯ ให้ความช่วยเหลือกันยามเจ็บป่วย หรือเสียชีวิต
- (2) มีการคิดและวางแผนด้วยเหตุด้วยผล เช่น
  - มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนสวัสดิการ ที่มีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมสถานการณ์ ดังกรณีในช่วงระยะก่อตั้งกองทุนฯ มีผู้สูงอายุที่ป่วยหนักมาสมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนมากทำให้กองทุนต้องมีการทบทวนและเพิ่มกฎระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิก
  - มีการเพิ่มสวัสดิการให้กับสมาชิกที่เป็นนักเรียน เพื่อเพิ่มฐานอายุของสมาชิกที่จะมาร่วมกันบริจาคสมทบกองทุน
- (3) มีการทำงานที่เอาคนเป็นตัวตั้ง ไม่มุ่งหวังเรื่องเงิน และอยู่บนพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น คือ
  - นำเอาแนวทางการช่วยเหลือกันของคนในชุมชนมาเป็นหลักคิดในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน และมีการปรับให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดสวัสดิการของภาครัฐที่มีอยู่ต่อเนื่อง

- มีการปรับระเบียบการบริจาคเงิน การรับประโยชน์ สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวบ้านที่มีความพร้อมและความสะดวกในการบริจาคไม่เหมือนกัน แต่อยู่บนหลักการที่ยอมรับร่วมกันได้ เช่น มีใบเสร็จ มีใบรับรองแพทย์มาเบิก

- มีการปรับยืดหยุ่นตามฐานะสมาชิก เช่น กรณีสมาชิกยากจน สามารถมาปรึกษากับกรรมการในเรื่องการส่งเงินรายเดือนหรือมารับกระเป๋าไปหยอดวันละบาทครบค่อมาสมทบ

(4) ทำงานด้วยเหตุด้วยผล ด้วยสติปัญญา เพื่อปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการและจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น

- มีการร่างระเบียบกองทุนและมีการชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ หลักการร่วมกัน

- มีการปรับเปลี่ยนระเบียบจ่ายสวัสดิการกองทุนบนฐานการคำนวณตัวเลขเป็นระบบกับการช่วยเหลือว่าได้มากน้อยแค่ไหนในกำลังที่แต่ละคนสมทบและที่กองทุนจ่ายได้

3) การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่

(1) รู้จักการบริจาค การให้และพึ่งพาเพื่อช่วยเหลือกันเองในชุมชน เพื่อเป็นหลักประกันยามเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นภูมิคุ้มกันให้ตนเองและครอบครัว

(2) เป็นการสร้างกองทุนที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลานเป็นภูมิคุ้มกันระยะยาวเพื่อความมั่นคงมีการสร้างระเบียบข้อตกลงร่วมที่สมาชิกและกรรมการยอมรับ

(3) ส่งเสริมให้สมาชิกและประชาสัมพันธุ์ให้คนในชุมชนรู้จักประหยัดการใช้จ่ายไม่ตามกระแสนิยม

(4) เน้นสร้างผลงานเพื่อเกิดการยอมรับจากคนในชุมชน ทุกชนชั้น จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับกองทุนฯ มากขึ้น

4) ด้านคุณธรรม ได้แก่

(1) คณะกรรมการ

- รู้จักการบริจาค การเสียสละ

- มีการให้เกียรติไว้ใจกันและกันระหว่างกรรมการ

- เกิดความสามัคคีเอื้ออาทรกัน

- มีการดำเนินงาน การตัดสินใจอยู่บนความพอเพียง ความยุติธรรม

- มีความซื่อสัตย์ทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

(2) สมาชิก

- มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและกัน

- มีการให้เกียรติไว้ใจกันและกันระหว่างกรรมการและสมาชิก

(3) กองทุนสวัสดิการ

- เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการเท่าเทียมกัน เช่น ไม่มีการจำกัดคุณสมบัติ กรณีเป็นโรคมะเร็ง โรคหัวใจ เอื้อประโยชน์ให้กับคนด้อยโอกาส แต่อยู่บนฐานทุนทางการเงินของกองทุนฯ ที่เหมาะสม

5) ด้านความรู้

- (1) มีความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวัง
- (2) มีผู้นำที่ทำการศึกษาริเรียนรู้ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดแบ่งงานให้เกิดการทำงานร่วมกัน

2.2 การเปลี่ยนแปลงกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ภายหลังจากดำเนินตามแผนปฏิบัติการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมีการเปลี่ยนแปลงบางประการที่บ่งบอกถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน รวมถึงการเรียนรู้และความมีคุณธรรมดังนี้

1) ด้านความพอประมาณ

(1) มีการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างสมาชิกอย่างเป็นระบบ และชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับความเป็นมาและหลักการของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ต้องการปลูกฝังและรักษาลักษณะนิสัยให้กับคนในชุมชนให้เรียนรู้การออม การเสียสละ รู้จักประมาณตนให้กับคนในชุมชน ไปพร้อมกับสร้างสังคมคุณธรรม

(2) มีการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลกันและกันของคนในชุมชนมากขึ้น จากที่พบว่ามีสมาชิกเป็นสมาชิกเพื่อร่วมกันบริจาคเงินสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกมากขึ้น ดังที่พบว่า จากปี 2550 มีสมาชิก 240 คน สมัครเพิ่ม 61 คน รวมเป็น 289 คน ในปี 2551 และในปี 2552 สมัครเพิ่ม 98 คน รวมเป็น 387 คนในปัจจุบัน

2) ความมีเหตุมีผล

(1) ได้เรียนรู้การสำรวจ การจัดทำ และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากองทุนฯ

(2) มีฐานข้อมูลและข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกและการจ่ายสวัสดิการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางการจัดการทุน และการระดมทุนภายในท้องถิ่นตำบลเขารวกเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับกองทุนฯ และมีการช่วยเหลือดูแลกันตามศักยภาพ

3) การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่

(1) มีการประสานองค์กรท้องถิ่นและภาคีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนากองทุนฯ เช่น ความรู้ในการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน

(2) มีการรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนเป็นสมาชิกกองทุนฯ เพื่อบริจาคช่วยเหลือดูแลกัน และทำให้กองทุนมีความมั่นคงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการวิจัยฯ ครั้งนี้ ทำให้มีการทบทวน รวบรวม และจัดทำสื่อเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ป้ายนิทรรศการ

(3) พยายามเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ อย่างน้อยเรื่องหลักการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ และร่วมออมเพื่อสร้างความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ และการมีจิตสำนึกร่วมในกองทุนสวัสดิการชุมชน

(4) มีการประชุมระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกบ่อยครั้งและเป็นกิจจะลักษณะมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินโครงการวิจัยฯ ครั้งนี้ ทำให้ได้แลกเปลี่ยน รับรู้ ทำความเข้าใจ สถานการณ์หรือปัญหา ซึ่งที่ผ่านมามีการประชุมร่วมกันเพียงปีละครั้งระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก ขณะที่ระหว่างคณะกรรมการไม่มีการกำหนดเวลาและวาระประชุมที่ชัดเจนพร้อมกัน แต่จะเป็นการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการตามโอกาสประชุมหมู่บ้านหรือ อบต. แทน

4) ด้านคุณธรรม

กองทุนสวัสดิการเกิดความเข้าใจในหลักการของกองทุนฯ ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนฯ รวมทั้งคนทั่วไปมากขึ้นกว่าเดิมที่จะมีโครงการวิจัย เพราะขาดช่องทาง บุคลากร และสื่อ ในการสื่อสารที่เป็นระบบและชัดเจน โดยเฉพาะหลักการที่ว่าเป็นการร่วมกันบริจาคเพื่อดูแลช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันของคนในตำบล ไม่ใช่เพียงหวังได้ประโยชน์จากสวัสดิการที่จะได้รับเท่านั้น

5) ด้านความรู้

- (1) มีความรู้เพิ่มขึ้นจากการพูดคุยของกรรมการ การศึกษาดูงานและการวิจัย
- (2) มีการสรุปบทเรียน สรุปงานร่วมกัน และเป็นระบบต่อเนื่องและชัดเจนมากขึ้น ตั้งแต่มีโครงการวิจัยฯ ครั้งนี้
- (3) ได้เรียนรู้ด้านการบริหารจัดการกองทุน และนำมาปรับใช้ในการบริหารกองทุน เช่น การจัดการทุน การจัดประชาสัมพันธ์ การคำนวณอัตราการจ่ายสวัสดิการที่เหมาะสม
- (4) มีการสื่อสารข้อมูลให้กับสมาชิกให้รับรู้เกี่ยวกับหลักการ ประโยชน์ของกองทุน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการยอมรับของสมาชิก
- (5) มีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนในระดับอำเภอ ลำสนธิ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกกับผู้นำองค์กรชุมชนในตำบลเขารวก ตำบลลำสนธิ ตำบลหนองรี ตำบลเขาน้อย ตำบลกุดตาเพชร และตำบลทรัพย์สมบูรณ์

3. ปัจจัยภายในและภายนอกที่เสริมหนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายสวัสดิการชุมชน

จากการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกันระหว่างกรรมการ สมาชิก ที่เป็นนักวิจัยชาวบ้านใน โครงการวิจัย แนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ได้ข้อค้นพบร่วมกัน เกี่ยวกับปัจจัยที่เสริมหนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ซึ่งสัมพันธ์กับการพัฒนาเป็นเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก ดังนี้

3.1 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง

1) คณะกรรมการ

- มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ
- มีคณะทำงานอยู่ในวัยทำงาน เป็นคนรุ่นใหม่
- มีความหลากหลาย ในตำแหน่งทางสังคมและการเมืองท้องถิ่น (อบต. อสม. ประธานกลุ่มแม่บ้าน) สังคมในชุมชน และเพศ ทำให้มีการสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลายแง่มุมเกี่ยวกับสวัสดิการ และเอื้อต่อการประสานความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน
- มีการทำงานร่วมกัน และได้รับการพัฒนาการทำงานเป็นทีม
- ทำงานด้วยความระมัดระวังละเอียดรอบคอบ
- เห็นความสำคัญและมีการเรียนรู้การทบทวนและถอดบทเรียนการทำงาน

2) การบริหารจัดการ

- มีการแบ่งบทบาทให้แต่ละหมู่บ้านรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- มีการบริการรวดเร็วติดต่อง่าย (มีเงินสำรองให้กับสมาชิก)
- มีกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน แต่มีการปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสถานภาพของกองทุนฯ
- มีสถานที่ทำงานที่ชัดเจน
- รู้จักการประสานงานร่วมกับภาคีอื่นๆ
- มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยโครงการวิจัยครั้งนี้มีส่วนสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คณะกรรมการกองทุนผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง
- มีการทบทวนและจัดระบบข้อมูล กระทั่งสามารถเป็นที่เรียนรู้เรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลได้

- เห็นความสำคัญและดำเนินการส่งเสริมกรรมการและสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
- 3) รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน
  - มีรูปแบบการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมแก่สมาชิก (เกิด แก่ เจ็บ ตาย) ทำให้คนต่างวัย ต่างลักษณะมาช่วยเหลือกัน เช่น เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนวัยทำงาน
  - มีผลงานเป็นที่ประจักษ์/ชัดเจน/รูปธรรม สร้างศรัทธาต่อประชาชนในชุมชน
  - ทำให้สมาชิกมีสำนึกร่วมและเห็นความสำคัญของกองทุน
  - เปิดโอกาสให้ทุกคนจากทุกหมู่บ้านในตำบลสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนได้

3.2 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน

- 1) คณะกรรมการ
  - ขาดการมีส่วนร่วมของแกนนำบางส่วน เพราะดำรงหลายตำแหน่งหรือมีข้อจำกัดจากฐานะทางครอบครัว
- 2) สมาชิก
  - คนมีฐานะยังมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกน้อย
  - สมาชิกบางส่วนไม่เข้าใจกฎระเบียบของกองทุนอย่างชัดเจน
- 3) การบริหารจัดการ
  - ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อหากิจกรรมเพื่อเพิ่มทุน
  - การประสานงานกับกองทุนอื่นๆ ที่ทำกิจกรรมเพื่อสร้างสวัสดิการอย่างชัดเจนมีระบบ
  - ไม่มีความชัดเจนในการส่งเสริมให้คนยากจนมีโอกาสในการเข้าร่วมกองทุน
  - มีงบประมาณในการดำเนินงานกองทุนฯ น้อย เพราะอยู่ในระยะเริ่มโครงการได้ไม่นาน
  - การเชื่อมโยงสมาชิกในกรณีเจ็บป่วยยังไม่สม่ำเสมอ
  - ไม่มีใบแจ้งเตือนในการบริจาคเงินประจำปี ส่งข่าวให้สมาชิกไม่ทั่วถึง

3.3 ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส

- 1) การสนับสนุนทรัพยากร
  - มีนโยบายสนับสนุนงบประมาณอย่างชัดเจนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขารวกอย่างต่อเนื่องทุกปี
  - ได้รับการสนับสนุนด้านสถานที่และยานพาหนะจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก

- ได้รับข้อมูล ความรู้ ข่าวสารจากหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน เช่น ได้ไปศึกษาดูงานนำรูปแบบมาปรับใช้กับกองทุน
  - มีการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก ทั้งที่เป็นเงินอุดหนุน ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครือข่าย
- 2) การสร้างเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายระดับอำเภอและระดับจังหวัด จากการดูงานและประชุมสัมมนาต่างๆ
  - 3) นโยบายของภาครัฐ ที่ให้การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นจากสมาชิกในชุมชนทั้งที่เป็นและไม่เป็นสมาชิก
  - 4) สมาชิกในชุมชนอยู่แบบเครือญาติ เห็นความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3.4 ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค

- 1) ทศนคติของประชาชนในพื้นที่
  - ประสบการณ์ล้มเหลวจากกองทุนฌาปนกิจ กองทุนระดับอำเภอ ทำให้ชาวบ้านลังเลไม่มั่นใจกับกองทุนสวัสดิการที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่
  - ถูกเข้าใจจากชาวบ้านบางส่วนว่าเป็นกองทุนของ อบต.หรือกองทุนผู้สูงอายุ
  - มองว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนคล้ายกับประกันชีวิต และตนเองทำประกันชีวิตไว้แล้ว จึงไม่ได้ให้ความสำคัญเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน ฯ
- 2) ลักษณะทั่วไปของสมาชิกในชุมชน เช่น ประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหาพืชไร่ราคาตกต่ำทำให้ไม่มีเงินมาเข้าเป็นสมาชิก หรือแหล่งที่มาของรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบริจาคสมทบกองทุนฯ เป็นเงินก้อนในครั้งเดียว
- 3) การสนับสนุนในพื้นที่ ยังไม่ได้รับความสำคัญจากหน่วยงานระดับอำเภอเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนเด็กในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกเนื่องจากไปทำงานต่างจังหวัด

4. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชน

ในส่วนนี้เป็นข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งประมวลจากข้อคิดเห็นจากกรรมการ สมาชิกกองทุนฯ ที่เข้าร่วมเวทีสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทีมงานสวัสดิการชุมชน และการจัดทำแนวทางและแผนพัฒนาสวัสดิการชุมชนเขารวก รวมทั้งที่ได้จากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ในเวทีเสนอผลการวิจัยชาวบ้าน โครงการแนวทางพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิก

- 1) ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจในหลักการ แนวคิด และกฎระเบียบของกองทุน
- 2) มีระเบียบวินัยในการบริจาค การรับสิทธิจากกองทุนฯ
- 3) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน
- 4) มีส่วนร่วมในการจัดการบริหารกองทุน เช่น ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมเป็นคณะกรรมการกองทุนฯ ร่วมติดตามตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนฯ
- 5) เข้าใจและตระหนักว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนที่คนตำบลเขารวมกันให้เพื่อช่วยเหลือกัน

4.2 ข้อเสนอแนะต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวม

4.2.1 ด้านพัฒนากองทุน

- 1) เสริมสร้างความมั่นคงของกองทุน ได้แก่
  - ควรมีการหาสมาชิกเพิ่มขึ้น
  - หารายได้จากการสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อระดมเงินเข้ากองทุน
  - มีการตรวจสอบติดตามกองทุน
  - พัฒนาคณะกรรมการให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น
  - พัฒนาคณะกรรณิชนิเทศขึ้นมาทำงานกับกองทุน
  - มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกองทุน
  - สร้างความชัดเจนในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชน ว่าเป็นเรื่องของการปลูกจิตสำนึกและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันของคนในชุมชน
  - สนับสนุนกิจกรรมการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน เพื่อให้ทุกคนรู้จักดูแลสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ เพื่อมีเงินสมทบกองทุนมากขึ้นสำหรับการดูแลด้านอื่นๆ
- 2) เพิ่มสมาชิก เพิ่มโอกาสในการเข้าเป็นสมาชิกกองทุน เช่น ครอบครัวที่มีสมาชิกมีรายได้น้อย/ผู้พิการ ได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าเป็นสมาชิก (ยกเว้นเงินสมทบเข้ากองทุน) เช่น ประสานกับกองทุนหมู่บ้านในการนำเงินปันผลมาช่วยจ่ายสมทบให้สมาชิก หรือกรณีผู้สูงอายุและผู้พิการที่มีเบี้ยยังชีพ แบ่งเดือนละ 30 บาท เพื่อบริจาคเข้าเป็นสมาชิกกองทุน
- 3) ขยายเครือข่ายกองทุน โดย
  - ให้แต่ละหมู่บ้านมีผู้แทนกองทุนทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ชี้แจงข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก
  - เชื่อมโยงกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการของคนในชุมชน เช่น หาแนวร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อหาเงินสมทบกองทุน โดยการตั้งโรงสีชุมชน โรงผลิตน้ำดื่ม หรือด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน

- ประสานความเข้าใจกับกลุ่ม องค์กรชุมชนต่างๆที่มีการดำเนินการจัดสวัสดิการชุมชนอยู่ เช่น ทุนการศึกษา ที่อยู่อาศัย เบี้ยยังชีพ ผู้ประสบปัญหาต่างๆ เพื่อนำเงินที่ช่วยเหลือมาร่วมบริจาคสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวก เป็นการตั้งต้น และให้บุคคลนั้นร่วมสมทบต่อ บางส่วนหรือทั้งหมดตามความพร้อม
- เชื่อมโยงการช่วยเหลือกลุ่มต่างๆในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มหัตถกรรม เช่น เย็บผ้า สานตะกร้า ถักเปด ทำขนม เป็นต้น เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือนด้านการเกษตร เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิต การผลิตปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุน โรงเรียนข้าวชุมชน เป็นต้น
- จัดระบบข้อมูล ทบทวนบทเรียน เพื่อพร้อมที่จะเผยแพร่ความรู้ให้กับกลุ่มต่างๆ
- มีการขยายเครือข่ายสวัสดิการชุมชนไปสู่ชุมชนอื่นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อม และศักยภาพของชุมชนนั้นๆ
- มีเครือข่ายส่งเสริมกระบวนการกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร บทเรียนและร่วมกันพัฒนาการจัดสวัสดิการโดยชุมชน

4.2.2 ด้านพัฒนาสมาชิก โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้สมาชิกเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน

- มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าใจในเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชน
- สร้างจิตสำนึกในการบริจาคให้แก่สมาชิก และเกิดการเอื้ออาทรต่อกัน
- มีการไปศึกษาดูงาน/การอบรมนอกสถานที่ให้แก่สมาชิก

4.2.3 ด้านพัฒนาการบริหาร

- 1) พัฒนาการบริหารจัดการของคณะกรรมการ
  - มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อสรุปปัญหา อุปสรรค แผนงาน เป้าหมายของกองทุนอย่างต่อเนื่อง
  - ทำงานภายใต้กฎระเบียบของกองทุน
  - ทบทวนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการให้ชัดเจน
  - ยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น ด้านการเงิน บัญชี ต้องมีการจัดระบบสามารถนำมาชี้แจงให้ผู้อื่นได้รับรู้ โปร่งใสสามารถตรวจสอบ
  - รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - ส่งเสริมกระบวนการกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
  - ใช้แผนยุทธศาสตร์ ที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างคณะทำงานระดับจังหวัดที่ดำเนินโดยสภาองค์กรชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพคณะทำงานแต่ละกลุ่ม

- มีการทบทวน รวบรวม จัดระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการชุมชนในท้องถิ่นนั้น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือในการสำรวจ สอบถาม และดำเนินการสำรวจ รวบรวม ตลอดจนนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน

- ควรให้ความสำคัญกับการประสานการสนับสนุนจากภายนอกโดยเน้นการเพิ่มความรู้อะวังเงินหมุนจากภายนอกหากมูลค่าเงินมาทำลายคุณค่า ควรพิจารณาปฏิเสธ

2) พัฒนาด้านการให้บริการ

- จัดทำสมุดประจำตัวของสมาชิกในการจ่ายเงินเข้ากองทุน
- ทำใบแจ้งเดือนในการส่งเงินบริจาคแก่สมาชิก
- เปลี่ยนปัจจัยการคืนกำไร
- พัฒนาการบริการให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

3) พัฒนาการประชาสัมพันธ์

- ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะด้านหลักการ เป้าหมายของการจัดสวัสดิการชุมชน มากกว่ามุ่งเน้นชี้แจงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ

- ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา/ครอบครัว มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจง สิทธิ หน้าที่แก่สมาชิก เช่น มีป้ายประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้านต่างๆ

- ปรับปรุงพัฒนาสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าใจเรื่องกองทุน

4.3 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

- 1) ผู้นำควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน และเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนเพื่อเป็นตัวอย่าง
- 2) กลุ่มต่างๆ ในชุมชนควรช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในระยะเริ่มต้น เช่น กองทุนหมู่บ้าน สมทบทุนเบื้องต้นให้กับผู้ยากไร้

4.4 ข้อเสนอแนะต่อเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

1) วางแผนร่วมกับกลุ่มกองทุนอื่นๆ ในตำบล เพื่อบูรณาการกองทุนเกี่ยวกับสวัสดิการ เช่น กองทุนเงินล้าน กองทุนต่างๆ

2) มีการประสานและมีกิจกรรมร่วมกันในระดับต่างๆ

3) การกำหนดแนวทางการดำเนินงานต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4) ผลักดันให้มีการจัดรูปแบบสวัสดิการ 3 ขา อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสมทบระหว่างชาวบ้านสมทบกองทุน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐบาล

5) ในกรณีของกลุ่มคนด้อยโอกาส หากงานในชุมชน มีการชี้แจงกับกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเขารวกกับประธานกองทุนหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเสนอให้มีการจัดสรรกำไรที่ให้ความช่วยเหลือคนยากจนแบบให้เปล่า มาเป็นการจ่ายค่าสมาชิกแรกเข้าให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลแทน โดยในปีต่อไปกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ จะมีการทำความเข้าใจกับ

คนด้วยโอกาสเหล่านั้นในการบริจาคสมทบกองทุนในลักษณะที่ยืดหยุ่นตามความสามารถของสมาชิกคนนั้น

4.5 ข้อเสนอแนะต่อภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1) องค์กรบริหารส่วนตำบล

(1) ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเขารวก สนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนฯ อย่างต่อเนื่อง

(2) วางนโยบายและกำหนดยุทธศาสตร์เรื่องการจัดสรรสวัสดิการชุมชนของ อบต.

(3) ให้การสนับสนุนในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2) หน่วยงานต่างๆ

(1) ควรให้ความสนใจและร่วมกันทำงานกับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับอำเภอ

(2) ควรให้ความรู้จัดเวทีแลกเปลี่ยน/ศึกษาดูงาน

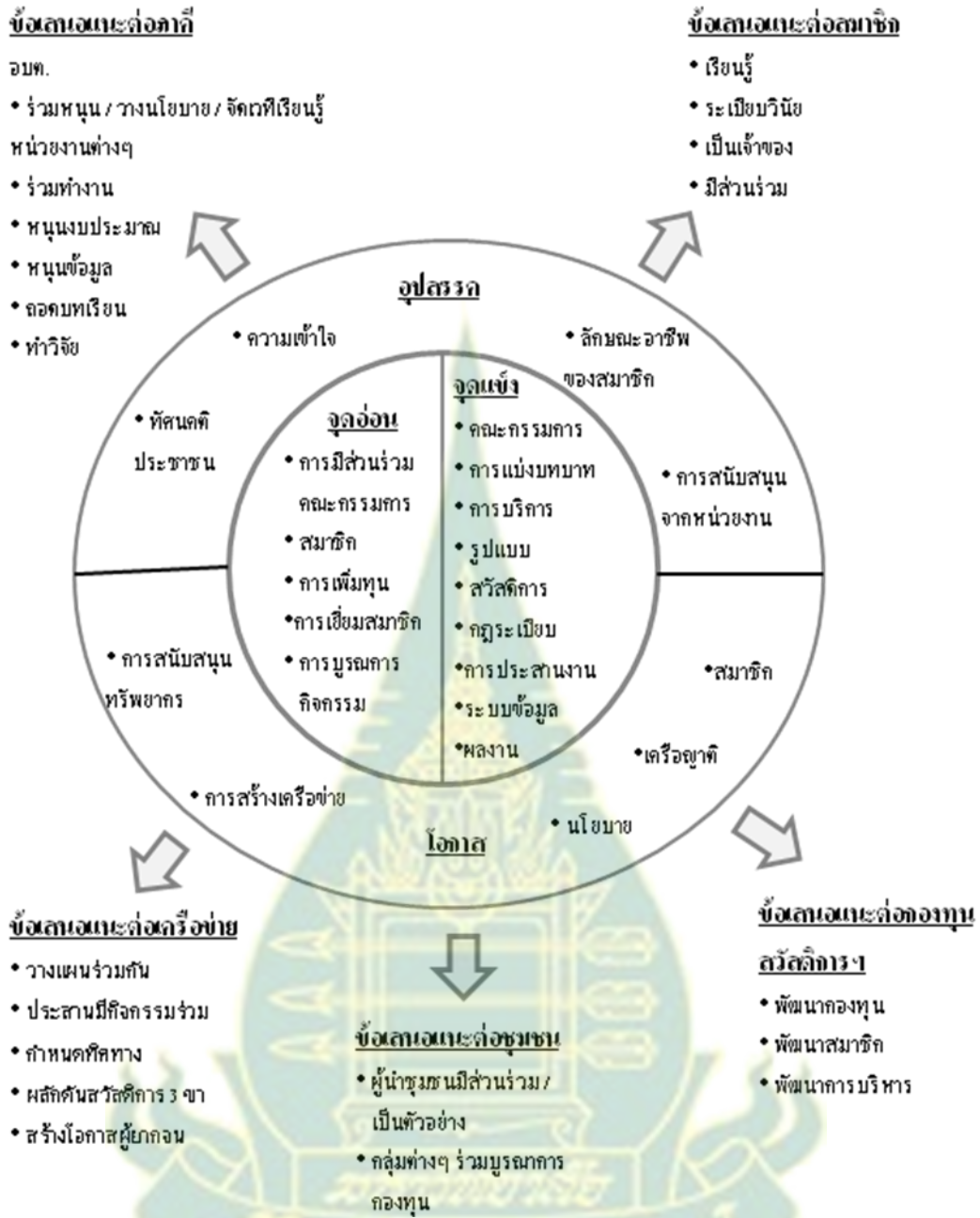
(3) สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของกองทุน เช่น การจัดกิจกรรม ประชุม สัมมนา ฝึกอบรม

(4) สนับสนุนด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ อย่างต่อเนื่อง เช่น การทำแผน การติดตามการเงินการบัญชี

(5) ส่งเสริมให้มีการถอดบทเรียน สร้างองค์ความรู้เชิงประเด็นโดยภาคประชาชน และสภาองค์กรชุมชน

(6) สนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกันระหว่างกองทุนฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทบทวน ค้นหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมในท้องถิ่นนั้นๆ และควรมีการติดตามผลการวิจัยในพื้นที่เดิมซึ่งอาจเว้นระยะเวลาเป็น 2 ปี หลังสิ้นสุดโครงการวิจัยครั้งแรก เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในพื้นที่นำร่องและพื้นที่ใกล้เคียง และอีก 5 ปี ข้างหน้าเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบระยะยาว

ทั้งนี้อาจกล่าวโดยสรุปถึง ปัจจัยภายในกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ปัจจัยภายนอกกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เป็น โอกาสและอุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชนดังที่กล่าวมาได้ ดังภาพที่ 7.2

ภาพที่ 7.2 สรุป ปัจจัยและข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง